

Overzicht notarieel ambtsgeheim en verschoningsrecht

De notaris heeft een geheimhoudingsplicht: artikel 22 Wet op het notarisambt (Wna). In het verlengde daarvan geldt het verschoningsrecht: artikel 218 Wetboek van Strafvordering; artikel 53a Algemene wet inzake rijksbelastingen en artikel 63 Invorderingswet. Het ambtsgeheim en het verschoningsrecht zijn van wezenlijk belang voor de vertrouwensfunctie van de notaris. Het ambtsgeheim geldt alleen voor vertrouwelijke informatie van cliënten: cliënten moeten vertrouwelijk met de notaris kunnen spreken, zonder vrees voor openbaarmaking van hetgeen zij de notaris hebben toevertrouwd. De notaris heeft een klassieke functionele vertrouwensfunctie, evenals de geestelijke, de arts en de advocaat.

Het ambtsgeheim is niet absoluut

1. Het ambtsgeheim geldt alleen voor gegevens van cliënten die aan de notaris zijn toevertrouwd (dus alleen voor vertrouwelijke informatie van cliënten);
2. Het ambtsgeheim geldt alleen voor het optreden van de notaris als zodanig (dus alleen voor de normale beroepsuitoefening van de notaris);
3. Het ambtsgeheim geldt niet voor gegevens die de notaris persoonlijk betreffen;
4. Het ambtsgeheim moet in zeer uitzonderlijke omstandigheden wijken voor hogere belangen zoals het belang van de waarheidsvinding. Zo geldt het ambtsgeheim niet voor cliënten met wie de notaris een crimineel samenwerkingsverband vormt: deze cliënten hebben geen recht op vertrouwelijke behandeling van hun gegevens.

Meldingsplicht WWFT doorbreekt ambtsgeheim

Sinds 1 juni 2003 geldt voor het notariaat, evenals voor andere vrije beroepsbeoefenaren, de meldingsplicht uit de (huidige) Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (WWFT). De meldingsplicht geldt voor ongebruikelijke transacties op vrijwel het gehele werkterrein van de notaris, met uitzondering van het familie- en erfrecht. Deze meldingsplicht vormt een wettelijke doorbreking van het ambtsgeheim.

Geheimhouding is een plicht en geen bevoegdheid

De minister van V&J heeft tijdens de parlementaire behandeling van de nieuwe Wna (Wet Hammerstein, TK 2009-2010, 32250, nr. 6, p. 8-9) aangegeven dat het geven van een discretionaire bevoegdheid aan de notaris om zijn geheimhoudingsplicht *geheel naar eigen inzicht* te doorbreken zich niet laat verenigen met de aard van de bijzondere geheimhoudingsplicht. De notariële geheimhoudingsplicht zou in een dergelijke situatie van een *rechtsplicht* verworden tot een *geheimhoudingsbevoegdheid*, naar eigen inzicht uit te oefenen door de notaris, zonder inhoudelijke criteria voor de uitoefening ervan en zonder rechterlijke toetsing. Dit zou leiden tot een aantasting van de rechtszekerheid. Cliënten van de notaris zouden in dat geval geen garantie hebben dat de vertrouwelijkheid daadwerkelijk is verzekerd. De notaris is niet gerechtigd om, behoudens de bijzondere omstandigheden erkend in de jurisprudentie en wettelijke uitzonderingen, zijn geheimhoudingsplicht te doorbreken.

Wet informatieplicht derdengeldenrekening notariaat

Sinds 1 januari 2013 kunnen de Belastingdienst en het OM informatie bij de notaris opvragen over de gelden van cliënten die via de derdengeldenrekening lopen (artikel 25 leden 8 en 9 Wna). Hiermee zijn de geldstromen die over de derdengeldenrekening lopen inzichtelijk geworden voor de opsporingsdiensten. De centrale rol die de notaris en zijn derdengeldenrekening vervullen maken dat deze informatieplicht enerzijds een belangrijke bijdrage kan leveren aan de fraudebestrijding. De wettelijke informatieplicht levert anderzijds een duidelijke en ook voor de burger begrijpelijke afbakening op tussen datgene dat onverminderd door het ambtsgeheim wordt beschermd en hetgeen waarvan op grond van de wet kennis kan worden genomen, namelijk informatie over de financiële afwikkeling van transacties via de notaris.

Passend evenwicht bereikt

De staatssecretaris van V&J heeft tijdens de parlementaire behandeling van de Wet informatieplicht derdengeldenrekening notariaat (TK, 2010-2011, 32700, nr. 6, p. 4-5) aangegeven dat hetgeen in dit wetsvoorstel voorligt noodzakelijk en proportioneel is, en het resultaat van een zorgvuldige afweging van belangen. Met de Wet informatieplicht derdengeldenrekening wordt een passend evenwicht bereikt tussen het maatschappelijk belang dat is gediend met de notariële geheimhoudingsplicht enerzijds en de belangen van een correcte heffing en effectieve inning van belastingen en een effectieve bestrijding van financieel-economische criminaliteit anderzijds.

Geen verdere inperking van het ambtsgeheim

Verdergaande inperkingen van het notariële ambtsgeheim zijn wat de staatssecretaris van V&J betreft naar de huidige inzichten niet aan de orde (32700 TK, nr. 6, p. 4).

Den Haag, 3 maart 2014

Toevoeging 23-6-15

Er wordt bij V&J gewerkt aan een herziening van het Wetboek van Strafvordering. Het is de bedoeling om vast te leggen in welke gevallen opsporing prevaleert boven het beroepsgeheim.

Wanneer geldt het verschoningsrecht niet:

1. Als de notaris of advocaat niet in zijn hoedanigheid optreedt maar in een nevenactiviteit (bijvoorbeeld als bestuurder van een stichting). Vraag is natuurlijk waar de grenzen liggen.
2. Als het gaat om brieven of geschriften die het voorwerp van het strafbare feit uitmaken of tot het begaan daarvan hebben gediend, de zogenaamde corpora et instrumenta delicti (bijvoorbeeld valse of vervalste stukken).
3. Als sprake is van zeer uitzonderlijke omstandigheden waarin het verschoningsrecht moet wijken voor het belang van de waarheidsvinding. Dit criterium komt uit de jurisprudentie van de Hoge Raad. Er moet heel wat aan de hand zijn voor het zover is: bijvoorbeeld het vormen van een crimineel samenwerkingsverband van een notaris of advocaat met bepaalde cliënten. De enkele omstandigheid dat een notaris of advocaat als verdachte wordt aangemerkt is niet voldoende.

Ad 1: In dit kader wordt gediscussieerd over de vraag of in de wet tot uitdrukking kan worden gebracht welke beroepsactiviteiten (slechts) onder het verschoningsrecht vallen. Wij vinden dat alle activiteiten die tot de gebruikelijke notariële praktijk behoren onder het verschoningsrecht vallen: in het belang van de cliënt die erop moet kunnen vertrouwen dat alles wat aan de notaris wordt toevertrouwd onder het verschoningsrecht valt.

Ad 3: Het verschoningsrecht is niet bedoeld om strafbare feiten te verhullen, dat is voor iedereen duidelijk: dus geldt het verschoningsrecht niet voor gegevens van cliënten met wie de notaris een crimineel samenwerkingsverband vormt. En ook niet voor gegevens van de notaris zelf. De wetgever

wil de zeer uitzonderlijke omstandigheden waarin het verschoningsrecht niet geldt, in de wet neerleggen. Denkbaar is het opnemen van een algemene bepaling in de wet met een duidelijke uitleg in de memorie van toelichting.